

УДК 811.111'42

Петренко С.В.
(Київ, Україна)

**АКСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНИХ
ЖАНРІВ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ**
(на матеріалі англійської мови)

Стаття присвячена аналізу аксіологічних особливостей літературно-критичних жанрів сучасного англомовного медійного дискурсу.

Ключові слова: медійний дискурс, літературно-критичний жанр, аксіологічна маркованість.

Статья посвящена анализу аксиологических особенностей литературно-критических жанров современного англоязычного медиа-дискурса.

Ключевые слова: медиа-дискурс, литературно-критический жанр, аксиологическая маркированность.

The article highlights the axiological peculiarities of the genres of literary criticism in modern media discourse (based on the English language).

Key words: media discourse, genre of literary criticism, axiological attributes.

Однією з основних ознак літературної критики є оцінність. Оцінка – логічний висновок про твір, визначення його сильних та слабких сторін; вона охоплює такі аспекти: загальну оцінку твору (позитивну або негативну), оцінку окремих його аспектів, оцінку у статтях інших критиків.

Звернення до літературно-критичних жанрів сучасного медійного дискурсу є особливо **актуальним**, оскільки сучасний літературно-критичний медійний дискурс є своєрідним синтезом модерністського та реалістичного наративу. Однією з найважливіших ознак літературно-критичних жанрів медійного дискурсу, разом з інформативністю, аргументативністю, каузативністю, поліадресатністю, є саме оцінність.

Мета статті – проаналізувати аксіологічні особливості літературно-критичних жанрів англомовного медійного дискурсу (літературної анотації, літературної рецензії, проблемної статті, інтерв'ю з письменником, читацького відгуку).

Об'єктом дослідження є літературно-критичні жанри англомовного медійного дискурсу. **Предмет** дослідження – мовні одиниці вираження оцінності у літературно-критичних жанрах англомовного медійного дискурсу.

Матеріал дослідження – тексти літературно-критичних жанрів у таких англомовних друкованих виданнях за 2003-2012 рр., як *Journal of Modern Literature*, *The New Yorker*, *Twentieth Century Literature*, а також Інтернет-сайтів (www.amazon.com, www.bookslut.com).

Згідно з М. Беднарек, оцінними параметрами є набір цінностей, якими мовець оцінює аспекти світу: параметр емотивності (хороший/ поганий); параметр важливості (важливий/ неважливий); параметр очікуваності (очікуваний/ неочікуваний); параметр засвоєваності (зрозумілий/ незрозумілий); параметр можливості/ необхідності (можливий/ неможливий, потрібний/ непотрібний); параметр достовірності (справжній/ несправжній); параметр стилю; параметр ментального стану; параметр очевидності [1: 3-4].

Підстава оцінки – це позиція, докази, які схиляють суб'єкт до схвалення, осуду або вираження байдужості у зв'язку з різними речами [2: 21-25]. В залежності від вираження оцінка може бути експліцитною та імпліцитною [3: 79]. Експліцитна оцінка – оцінка, при якій перевага предмета оцінювання або його судження відбувається зі значень мовної одиниці, які використовуються. При цьому використовуються лексичні одиниці, які містять оцінний компонент в одному зі своїх значень. У цих одиниць оцінка є їхньою основною функцією під час їхньої комунікативної реалізації. Імпліцитна оцінка – оцінка, при вираженні якої перевага певного денотату або його судження не відбувається безпосередньо з семантики використаної лексичної одиниці. При аналізі імпліцитні засоби оцінки потребують експлікації, більш детального опису їхнього зв'язку з оцінним судженням [4: 9]. Імпліцитні оцінки представлені на прагматичному рівні (у контексті висловлювання, усього тексту) [5: 8].

Один з найважливіших елементів гіпертексту комерційних літературно-критичних жанрів є короткий виклад тексту, який включає одне або два речення, насичені оцінною лексикою та експресивними прикметниками та, у сукупності, мало що кажуть про зміст та якість книги, наприклад:

*A love story, a mystery, a fantasy, a novel of self-discovery, a dystopia to rival George Orwell's—IQ84 is Haruki Murakami's **most ambitious** undertaking yet: an instant best seller in his native Japan, and a **tremendous** feat of imagination from one of our **most revered** contemporary writers* (Amazon.com). Критик використовує оцінні прикметники з метою зацікавити та здивувати читача.

Ставлення до об'єкту реклами найпростіше передати за допомогою прикметників. Частина прикметників належить до дескриптивних слів, які не містять жодної оцінки. Власне оцінні прикметники називають тільки оцінку зі знаком “+” (*clear, excellent, interesting, valuable, effective*) або “-” (*difficult, poor, old-fashioned, unattractive, unnecessary, confusing*). Та тільки частина прикметників має суто оцінне або суто дескриптивне значення, більшість прикметників їх поєднують (*serious, surprising, unusual*). Наприклад,

*Krakauer is himself a **bestselling** author* (*Into the Wild, Into Thin Air*), *with a **well-deserved** reputation for penetrating nonfiction* (Amazon.com). Позитивна оцінка у даній рекламній анотації надається прикметниками *bestselling, well-deserved*.

Оцінність є важливою особливістю і некомерційних літературно-критичних жанрів медійного дискурсу, оскільки завданнями критика є дати оцінку літературному твору, персонажам, подіям тощо, що виражається за допомогою використання оцінних прикметників і прислівників. Наприклад,

*Opening in **gritty**, nineteen-seventies Buffalo, Baxter's **suspenseful** fifth novel concerns a **mild-mannered** graduate student, Nathaniel, who falls under the spell of a cerebral but affected outsider, the aptly named Coolberg* (The New Yorker, March 24, 2008). У даному прикладі використовуються прикметники з позитивною оцінкою *gritty, mild-mannered*.

Особливістю некомерційних літературно-критичних жанрів є те, що вони можуть містити негативну оцінку. Наприклад, проблемна стаття “Newly Discrepant Engagements: A Review of Three Recent Critical Works in Modernist Postcolonial Studies”:

*He doesn't give adequate attention to the individual nature of those responses, nor to the alliances and animosities that developed out of them, though. Consequently, he does not account for the richness of such debates during the late twenties and early thirties between adherents to W.E.B. DuBois's "Talented Tenth" ethos and those Zora Neale Hurston dubbed "Niggerati" (including Bruce Nugent, Langston Hughes, and Wallace Thurman), debates about the relationship between race and class, labor politics, the folk, vulgarity, sexuality, nativism, and internationalism (Journal of Modern Literature, Apr 1, 2006). Негативна оцінка представлена запереченнями *doesn't give adequate attention, doesn't account for richness of such debates*, і підсилюється прислівниками *though, consequently*.*

*Theroux's first novel to appear in twenty years concerns the reclusive Eugene Eyestones, a sex columnist for the magazine Quink, who becomes entangled with his corpulent, eructating boss's equally repulsive ex-wife – the titular Laura Warholic, nee Shqumb, a "homely, long-shanked, bony, spindle-nosed slattern of crucial need, low hopes, impoverished account, and undisguised but pathetic greed" (The New Yorker, January 7, 2008). У даному прикладі прикметники *homely, long-shanked, bony, spindle-nosed, crucial, low, impoverished, pathetic* мають негативну конотацію.*

Літературній рецензії притаманний параметр достовірності, який вербалізується за допомогою конструкцій з *maybe, probably, certainly, might, may, possibly, undoubtedly, surely, must, should, presumably, can, could, would* тощо. Наприклад,

But there is surely a second joke in this exchange, which is the suggestion in the portrait – tall, stovepipe hat – of another President, who will presently save the Union, and rid the country of that moral blight which so consumed the real Tocqueville (The New Yorker, May 17, 2010).

Параметр очевидності реалізується за допомогою конструкцій з *seem, evidently, people say, they say, I've been told, told me, see, hear, feel*. Наприклад,

What is truth? I could have realized these people with my fun and games with their real-life stories, while Sir Quentin was destroying them with his needling after frankness. When people say that nothing happens in their lives I believe them (The New Yorker, April 5, 2010).

Жанр проблемної статті характеризується параметром очікуваності, який вербалізується за допомогою конструкцій *of course, oddly, enough, in fact, actually, at least, even, only, but, however, nevertheless*. Наприклад,

A hothouse flower never well acclimatized to English soil, British modernism may have actually fared better when the winds of censorship blew hot than when they blew cold (Twentieth Century Literature, April 1, 2008).

Жанру інтерв'ю з письменником притаманні динамічні оцінні висловлювання – висловлювання, де оцінюється виконання якої-небудь дії, процесу. Вибачення, вжите на початку висловлювання, налаштовує адресата на сприйняття негативної оцінки. Наприклад, в інтерв'ю з А. Беррозом наводиться таке вибачення,

Pardon me, I'm housebreaking him, and he's discovered the Hoover (Bookslut, October 2003).

У читацькому відгуку оцінка зазвичай чітко визначена (або позитивна, або негативна). Оцінку твору кожним читачем, який залишив відгук на сайті www.amazon.com, можна побачити за допомогою «зірочок» (наскільки читач оцінив даний твір).

Позитивна оцінка виражається у читацькому відгуку такими оцінними висловлюваннями (на матеріалі читацьких відгуків про роман “Marriage Plot” by Jeffrey Eugenides): *I really enjoyed this novel; I’ve always been a big fan of ...; I would recommend this novel to ...; an extremely satisfying and enjoyable read; I don’t regret buying the book as I’ll more than likely read it again; this novel was absolutely worth the wait; this book is such a marvel* (Amazon.com, 2011).

Негативна оцінка може виражатися у читацькому відгуку такими оцінними висловлюваннями (на матеріалі читацьких відгуків про роман “Marriage Plot” by Jeffrey Eugenides): *just not a book for me; I found myself disappointed with this work; I found the characters to be annoying; the plot was transparent from the first 30 pages; ultimately, I regret wasting my time on this book; his stylistic approach does get better further in; what a waste of time – don’t read this meandering nothing of a novel; hard to believe it has any positive ratings; I had high hopes; this isn’t a very good novel; once I started reading it, that excitement faded quickly; I did not enjoy this book; this book was SO disappointing; the plot went absolutely nowhere* (Amazon.com, 2011).

Таким чином, літературно-критичні жанри медійного дискурсу є аксіологічно маркованими, але ступінь маркованості варіюється від інтенціональності того чи іншого літературно-критичного жанру. Критик впливає на читача, доводячи свою думку про літературний твір, автора, стиль, течію, напрям.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Bednarek M. Evaluation in Media Discourse : Analysis of a Newspaper Corpus / Monika Bednarek. – L., NY : Continuum, 2006. – 253 p.*
2. *Ивин А.А. Основание логики оценок / А.А. Ивин. – М. : Изд-во МГУ, 1970. – 229 с.*
3. *Синдеева Т.И. Речевой жанр «газетная рецензия» и его лингвотекстовые характеристики (на материале английского языка) : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Синдеева Т.И. – М., 1984. – 210 с.*
4. *Зубов А.В. О языковых средствах выражения категории оценки в современном английском языке (на материале англо-американской прессы) : автореферат дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 – германские языки / Зубов А.В. – М., 1974. – 24 с*
5. *Кобзеева О.В. Стилежанрообразующая роль аксиологических значений и средств их выражения во вторичных жанрах современной русской речи : научной рецензии, театральной рецензии, отзыве : дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 – русский язык / Кобзеева О. В. – Омск, 2006. – 249 с.*